

Марија Ђорић*

Институт за политичке студије, Београд

ПОВЕЗАНОСТ ИЗМЕЂУ КОЦКАЊА И ХУЛИГАНИЗМА: СЛУЧАЈ СРБИЈЕ**

Сажетак

Рад се бави истраживањем могуће повезаности између коцкарских склоности у спортским клубовима и хулиганизма, на простору Србије. Имајући у виду да хулиганизам и коцкање представљају врсте ризичног понашања, аутор креће од претпоставке да постоји одређени каузалитет између ове две врсте појава. У циљу доказивања ове хипотезе, спроведено је анкетирање на територији Србије на случајном узорку од 829 испитаника. Резултати истраживања су, сем структуре (полне, старосне, образовне) коцкара у клубовима, показали да скоро 1/5 испитаника који упражњавају овај тип коцке, припада хулиганским групама. На тај начин су остварени примарни циљеви истраживања. За добијање релевантних резултата коришћена је метода дескриптивне статистике, а сем сазнајне, ово истраживање има и апликативну вредност која се може реализовати у различитим програмима превенције ризичног понашања.

Кључне речи: коцкање, хулиганизам, хулигани, спортске клубове, насиље, Србија, екстремизам, ризично понашање.

---

* Научни сарадник. Аутор се захваљује својим студентима са мастера „Тероризам, организовани криминал и безбедност“ при Ректорату у Београду, који су помогли ово истраживање спровођењем анкета на терену.

** Рад је настао у оквиру научно-истраживачког пројекта „Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција“ (евиденциони број 179009), финансираном од стране Министарства просвете и науке Републике Србије.

1. УВОД

Хулиганизам¹ представља један од безбедносних проблема у Србији. Имајући у виду да су српски хулигани популаран инструмент политике, тј. да су политички употребљиви, можемо говорити о тзв. *политизацији хулиганизма*,² што у великој мери отежава институционалну борбу против ове врсте социјалног насиља. Хулиганизам се може схватити у ширем и ужем смислу речи. У ширем контексту под хулиганизмом подразумевамо сваку врсту насилног, силедијског или уличарског понашања, док хулиганизам у ужем смислу речи имплицира насиље спортске публике, што потврђује и следећа дефиниција: “Хулиганизам је насилно понашање, којим део публике инспирисан спортским догађајима, кроз припадање навијачкој групи, изграђује свој персонални идентитет, који исказује фрустрацијску агресију деструкцијом материјалних ствари или повређивањем противника”.³

Наведена дефиниција нам указује на неколико значајних елемената хулиганизма, а то су: *насиље*, *потврда идентитета*⁴ и *спортска приредба*, тј. утакмица. Насиље је основни елемент који ствара снажну дистинкцију између навијача и хулигана. Док навијач може бити свака индивидуа која пасионирано подржава одређени спортски тим, хулиган спада у ону мању али екстремну групу навијача, којој спорт није примаран, већ насиље које ће пра-

-
- 1) У Србији до сада није много пажње посвећено научном одређењу хулиганизма. Навешћемо нека од савремених истраживања: Љубица Бачанац, Небојша Петровић, Ненад Манојловић, *Спорт и насиље: емпиријска анализа насиља у спорту Србије*, Спортски савез Србије, Београд, 2016; Марија Ђорић, *Хулиганизам: насиље и спорт*, Наука и друштво Србије, Београд, 2012; Саша Милојевић и остали аутори, *Млади и хулиганизам на спортским приредбама*, ОЕБС – мисија у Србији, Београд, 2014; *Медији, спорт, насиље: извештај истраживања*, Министарство омладине и спорта Републике Србије, Удружење спортских новинара Србије, Београд, 2009; Више радова из области социологије спорта у којима се елаборира и хулиганизам је објавио и Драган Коковић.
  - 2) Видети више о томе у: Марија Ђорић, „Политизација хулиганизма”, *Политичка ревија*, бр. 3, 2010, стр. 379-400
  - 3) Marija Đorić, *Huliganizam: nasilje i sport*, Nauka i društvo Srbije, Beograd, 2012, стр. 73.
  - 4) Више о идентитету видети у: Љубиша Деспотовић, *Глобализација и геополитика идентитета*, Каирос, Сремски Карловци, 2017.

тити одређени спортски догађај.⁵ Кроз насиље⁶ се хулигани потврђују у навијачком свету, борећи се за своје место “првог” у тој неформалној хијерархији. Као потврду да је насиље саставни елемент сваке хулиганске групе, можемо дати пример “иницијације” српских хулигана. Наиме, неписано је правило да навијач пре него што постане члан хулиганске групе, мора имати забележен напад на полицајца.⁷ То је она невидљива линија коју појединац мора да прође како би од навијача постао хулиган. Уласком у хулиганску групу се потврђује идентитет и добија се осећај припадности који је и те како потребан за младог човека.⁸ Трећи елемент који одређује хулиганизам је утакмица, тј. спортски догађај, међутим, насиље хулигана не мора бити актуелно само за време спортских дешавања. Често се туче супарничких хулиганских група организују пре или после утакмица, а суштина је у томе да се подела врши по принципу “Ми” и “Они”.

Према изворима МУП-а данас је у Србији регистровано 40 навијачких група са око 3000 припадника. Међу њима се налазе навијачи који су категорисани као:⁹

- а) ненасилни
- б) потенцијално насилни
- в) насилни, тј. хулигани

Како је насилничко понашање саставни и чак доминантни део хулиганске групе, онда с правом хулиганизам можемо сврстати у сферу ризичног понашања. Иако је широка лепеза онога што можемо оквалификовати као ризично понашање, под овом појавом се могу сматрати сва она понашања којима се у опасност доводе властито здравље и угрожавају друштвене вредности.¹⁰ Имајући у виду да је једно ризично понашање често праћено другим обли-

-
- 5) Ово се најексплицитније може објаснити улогом “вође навијача” који током целе утакмице стоји леђима окренут стадиону, координирајући навијачку сцену. Тиме се показује да је спорт маргиналан у односу на навијање.
  - 6) Више о насиљу међу младом популацијом видети у: Адријана Грмуша, „Сложеност одређења електронског врњачког насиља као феномена савременог друштва”, *Српска политичка мисао*, бр. 1, 2016, стр. 325-343.
  - 7) Марија Ђогић, *Huliganizam: nasilje i sport*, Nauka i društvo Srbije, Beograd, 2012, стр. 79.
  - 8) Чланови хулиганских група су претежно млади људи узраста од 16 до 30 година.
  - 9) Предраг Величковић, “Утврђеност способности полицијских службеника Полицијске Управе у Новом Саду за обезбеђење спортских манифестација повећаног ризика”, *Безбедност*, бр. 1, 2012, стр. 26.
  - 10) Милана Љубичић, “Преглед дефиниција и трендова ризичних понашања младих”, *Теме*, бр. 1, 2012, стр. 86.

цима ризичног понашања¹¹, циљ овог рада је био да испита могући каузалитет између хулиганизма и коцкања у кладионицама. Заправо, основно истраживачко питање је било: да ли је хулиганизам, као ризично понашање, повезан на неки начин са коцкањем у спортским кладионицама?

За истраживање је циљано изабрана ова врста коцке, из разлога што је реч о спортским кладионицама у којима се људи кладе претежно на фудбалске утакмице, а чланови хулиганских група у Србији највише прате фудбал и учествују у тучама поводом фудбалских утакмица. Спортске кладионице су у нашој средини постале популарне 90-их година 20. века, да би данас остале једно од омиљених места окупљања како мушке, тако и женске популације.¹²

До 20. јула 2016. регистровано је 1.750 спортских кладионица у Србији, а укупан приход Пореској управи од кладионица је износио 1.579.499.385 динара.¹³ У поређењу са земљама у региону по броју регистрованих кладионица, Србија је на средини лествице. Тако на пример, у Хрватској има 2.329 кладионица, док је у БиХ тај број 1.107.¹⁴

Према међународној класификацији коцкања¹⁵, постоје две основне врсте овог поремећаја:

1. Проблематично коцкање које се повезује са одређеним начином живота.
2. Патолошко коцкање које подразумева поремећај контроле импулса и понашања.

На основу података Института за јавно здравље “Батут” из 2014. године, у Србији је 54,6 % популације некада у животу учествовало у играма на срећу, од чега се 17,2 % становништва

---

11) Више о томе видети у: Neven Ricijaš, Dora Dodig, Aleksandra Huić, Valentina Kranželić, *Navike i obilježja kockanja u urbanim sredinama*, Zagreb, 2011, https://bib.irb.hr/datoteka/654654.IZVJESTAJ_-_KOCKANJE_ADOLESCENATA.pdf

12) Иако кладионице претежно посећује мушка популација, бележи се све већи број жена које упражњавају овај вид коцкања.

13) <http://www.blic.rs/vesti/drustvo/trecina-srbije-zivi-od-kladionice-sportske-igre-na-srecu-postale-jaka-privredna-grana/vvg5xm2>, 05.10.2017.

14) Исто

15) Треба разликовати коцкање као вид забаве од патолошке врсте ове појаве. Патолошки коцкари су посебна категорија код којих је све подређено коцки, што укључује дугове, деструкцију приватног живота, међуљудских односа итд. Ова врста коцкара често пати и од депресије, анксиозности, поремећаја пажње, а неретко се јавља и зависност од других врста порока попут дроге, дувана и алкохола.

кладило у току живота.¹⁶ Сматра се да укупно 3,7 % одраслог становништва у Србији поседује ризик од неке врсте коцкања, док се од тог броја 0,3-0,7 % може сврстати у патолошке коцкаре. Према проценама СОС центра за одвикавање и лечење од коцке, у Србији 350.000 људи болује од болести зависности коцкања.¹⁷ У земљама ЕУ коцкање у кладионицама упражњава 17,2 % људи у односу на друге облике коцке.¹⁸ На основу постојећих извештаја, видимо да се српски просек клађења у спортским кладионицама поклапа са просеком ЕУ.

2. МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања је утврђивање могуће повезаности између коцкања у урбаним срединама (које се најексплицитније исказује у посећивању спортских кладионица) у Србији и припадности навијачко-хулиганским групама. Истраживачко питање гласи: Да ли је хулиганизам као ризично понашање, повезан са коцкањем (и на који начин)?

Овим истраживањем смо желели да реализујемо још један циљ, а то је - стварање увида о структури (старост, пол, образовање) људи који се коцкају у спортским кладионицама. Резултати истраживања би могли да буду примењени у широј социјалној подршци, у циљу превенције ризичних облика понашања.

Узорак: Испитивање је спроведено на узорку од 829 испитаника (коришћена је метода случајног узорка). Испитаници су особе које упражњавају коцкање у спортским кладионицама, у оквиру чега је покривена готово целокупна територија Србије: Рума (42 испитаника), Врњачка Бања (48 испитаника), Београд (206 испитаника), Нови Сад (84 испитаника), Врање (35 испитаника), Ниш (50 испитаника), Крагујевац (55 испитаника), Кикинда (32 испитаника), Власотинце (23 испитаника), Сремска Митровица (44 испитаника), Бајина Башта (28 испитаника), Аранђеловац (23 испитаника), Ивањица (40 испитаника), Стара Пазова (21 испитаник), Барајево (35 испитаника), Пирот (63 испитаника). Анкетирање је спровођено од 1. априла до 1. маја 2016. године.

16) <http://www.batut.org.rs/download/publikacije/Izvestaj%20srpski%20web.pdf>, 02.10.2017.

17) http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=08&dd=06&nav_category=12&nav_id=632772, 22.10.2017.

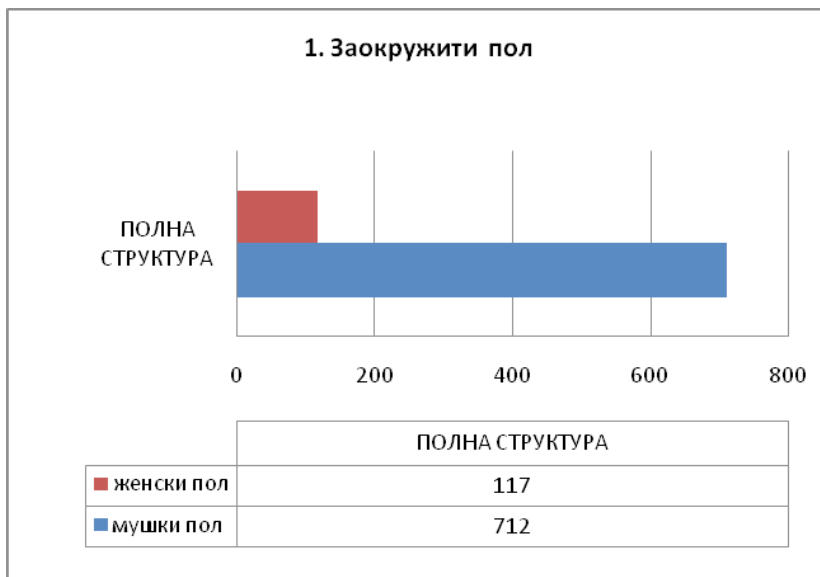
18) Zoričić Zoran, Torre Robert, Orešković Anto, "Kockanje i kladenje – ovisnosti novog doba", *Medicus*, br. 2, 2009, стр. 207.

Методe: За потребе истраживања је направљен анкетни упитник који су попуњавале особе у спортским кладионицама широм Србије. Упитник је затвореног типа и садржи осам питања. Анализа података који су прикупљени анкетирањем испитаника се заснива на примени метода дескриптивне статистике. На основу добијених одговора настојали смо да прикупимо релевантне податке који су у складу са циљевима истраживања.

3. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА И РАСПРАВА

У овом раду ће се изнети дескриптивни резултати истраживања, који могу бити од користи када је реч о коцкарским склоностима нашег становништва, укључујући његову структуру (пол, старост, образовање). Осим тога, истраживање ће покушати да утврди на који начин су припадници хулиганских група инволвирани у коцкање у спортским кладионицама, с обзиром да је тачка која спаја коцкање и насиље хулигана оквалификована као – ризично понашање.¹⁹

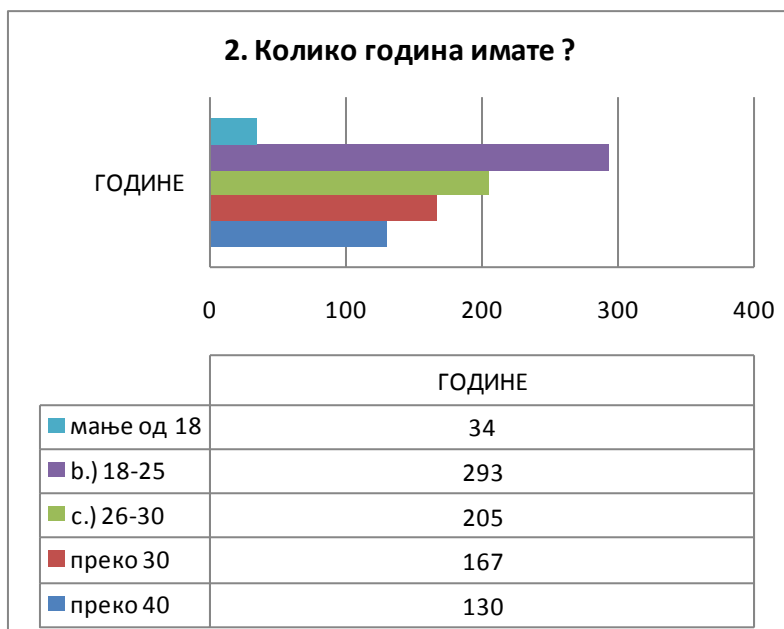
Графикон бр. 1

19) Више о повезаности ризичних облика понашања видети у: Neven Ricijaš, Dora Dodig, Aleksandra Huić, Valentina Kranželić, *Navike i obilježja kockanja u urbanim sredinama*, Zagreb, 2011, https://bib.irb.hr/datoteka/654654.IZVJESTAJ_-_KOCKANJE_ADOLESCENATA.pdf

1. Прво питање у упитнику је утврдило полну структуру становништва у Србији које се клади у спортским кладионицама (графикон бр. 1). Од укупно 829 испитаника 712 су били припадници мушког пола, тј. 86%, док су жене чиниле 14 % анкетираних (117 испитаника). Процентуално гледано, највећи број анкетираних су мушкарци, што можемо објаснити тиме да су припадници мушког пола по природи више заинтересовани за праћење спортских дешавања, а тиме и за клађење у спортским кладионицама.²⁰

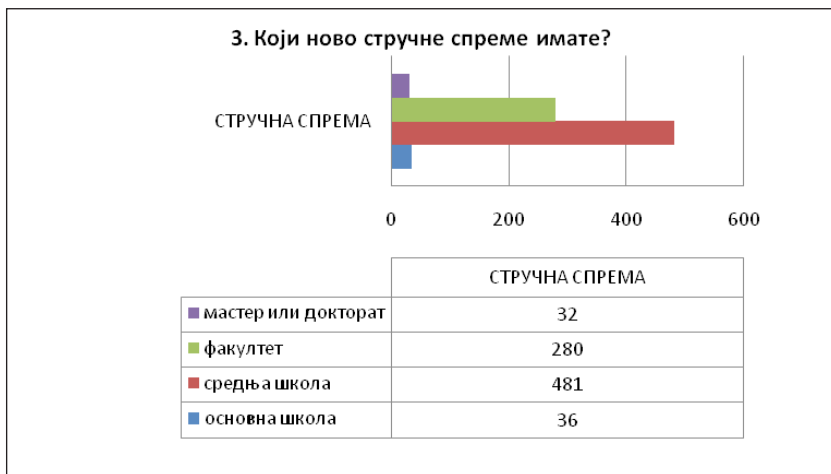
Графикон бр. 2

2. Уз помоћ другог питања смо утврдили старосно доба људи који се коцкају у спортским кладионицама (графикон бр. 2). Када анализирамо резултате из другог питања, можемо видети да од 829 анкетираних, њих 34 припада старосној групи која има мање од 18 година (4%), 293 испитаника припада старосној групи 18-25 година (35 %), 205 припада старосној групи 25-30 година (25 %), док 167 особа чини старосну групу која има преко 30 година (20 %), да би 130 анкетираних припадали старосној групи која има преко 40

20) Према опсежном истраживању које је спровео Институт за јавно здравље “Батут”, око 91% мушкараца се током 2016. године кладило у спортским кладионицама, док су остатак испитаника чиниле жене. Извор: <http://www.batut.org.rs/download/publikacije/Izvestaj%20srpski%20web.pdf>, 02.10.2017.

година (16 %). Куриозитет је да је чак 4% анкетираних особа које су малолетне, учествовало у коцкању, иако је то законом забрањено. Највећи број анкетираних, тј. 35 % који одлазе у спортске кладионице, припадају младим људима (углавном средњошколцима и студентима) узраста од 18 до 25 година.

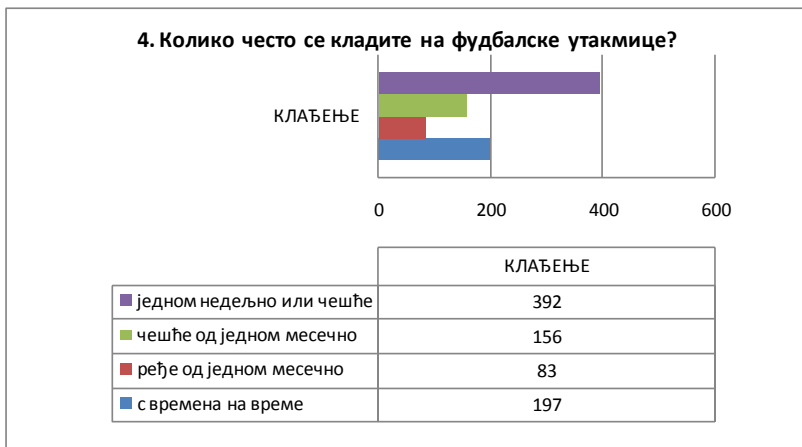
Графикон бр. 3

3. Треће питање је требало да одреди степен образовања. На питање *Који ниво стручне спреме имате?*, 36 је одговорило - основна школа, 481 - средња школа, факултет 280, мастер или докторат - 32 (графикон бр. 3). Процентуално посматрано то изгледа овако:

- Основна школа: 4 %
- Средња школа: 58 %
- Факултет: 34 %
- Мастер или докторат: 4 %

Испитаници са најнижом стручном спремом (основна школа), као и они који имају други и трећи степен стручне спреме (магистратуру и докторат) најмање посећују кладионице. Најбројнији посетиоци кладионица су они испитаници који имају средњошколску стручну спрему (58%).

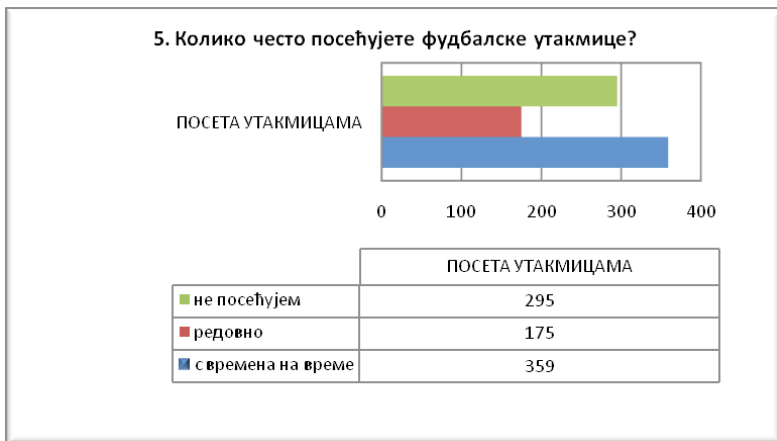

Графикон бр. 4

4. Четврто питање је гласило: *Колико често се кладите на фудбалске утакмице?* Овим питањем је требало да се утврди континуитет коцкања (графикон бр. 4). Анализа резултата је показала да се једном недељно или чешће клади 392 анкетираних, чешће од једном месечно 157, ређе од једном месечно 83, док се с времена на време клади 197 анкетираних. Процентуално посматрано то изгледа овако:

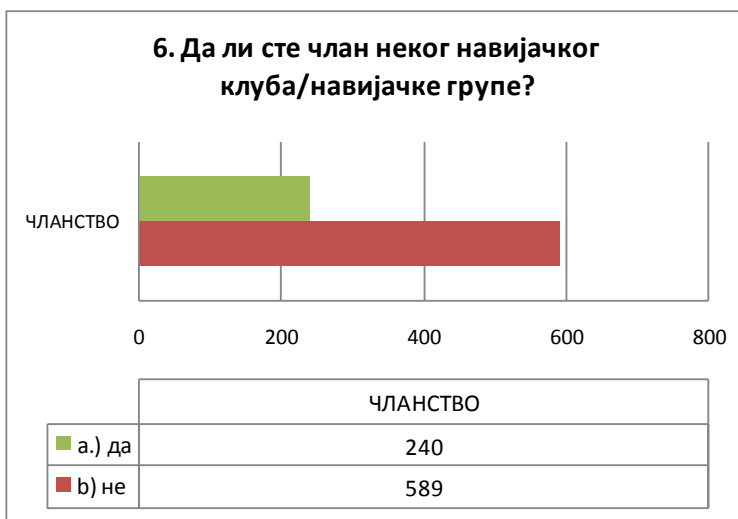
- Једном недељно или чешће: 47 %
- Чешће од једном месечно: 19 %
- Ређе од једном месечно: 10 %
- С времена на време: 24 %

Код највећег броја анкетираних (47%) може се приметити континуитет у клађењу, тј. једном недељно или чешће, што указује на одређени степен зависности од коцке. Већина из ове прве најмногобројније групе је чак сугерисала анкетарима да фали одговор који се не налази у упитнику и који би они заокружили, а то је - да се коцкају сваки дан.

Графикон бр. 5

5. Из петог питања (*Колико често посећујете фудбалске утакмице?*) смо утврдили колико су они који се коцкају у кладионицама пасионирани љубитељи фудбала (графикон бр. 5). Резултати су следећи: редовно фудбалске мечеве посећује 175 анкетираних (21%), с времена на време посећује 359 анкетираних (43%), док 295 анкетираних (36%) уопште не посећује фудбалске утакмице. Нас је највише интересовала ова прва група испитаника, јер је потенцијална база из које ћемо тражити спону између клађења и навијачко-хулиганских група.

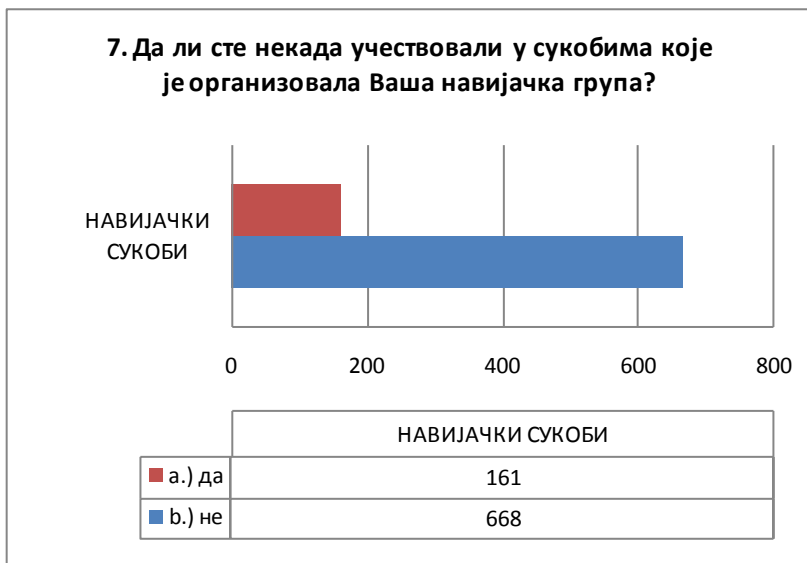

Графикон бр. 6

6. Шесто питање је веома важно за ово истраживање јер ће нам директно дати одговор који проценат навијачке популације посећује спортске кладионице (графикон бр. 6). На питање *Да ли сте члан неке навијачке групе?*, 240 испитаника одговорило је позитивно, док је 668 испитаника дало негативан одговор. Процентуално посматрано то изгледа овако:

- Да: 29 %
- Не: 71 %

Скоро 1/3 анкетираних (29%) су признали да су чланови навијачких група. Међутим, највећи број испитаника (71%) не припада ниједној навијачкој групи. Уколико направимо компарацију са претходним питањем видећемо да 21% редовно иде на утакмице, док чак 29% анкетираних истиче да су и чланови навијачких група. То нас наводи на закључак да 8% особа које су анкетиране, иако су чланови навијачких група, не посећује редовно фудбалске утакмице.

Графикон бр. 7

7. На питање *Да ли сте некад учествовали у тучама које је организовала²¹ Ваша навијачка група?*, потврдно је одговорио 161 испитаник (19%), а негативно 668 испитаника (81%). Ово питање ће нам на најдиректнији начин показати који проценат људи који се

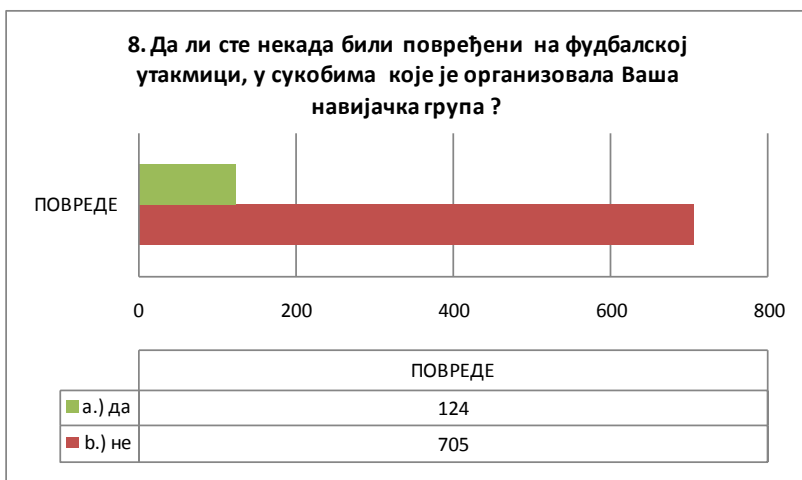
21) Ова реч је наглашена јер су организовани сукоби *differentia specifica* хулиганских група.

кладе у спортским кладионицама, могу бити потенцијални чланови хулиганских група, јер је виолентност најдоминантнија карактеристика хулиганске супкултуре. Узимајући у обзир одговоре из:

- 5. питања (*Да ли редовно посећујете фудбалске утакмице?*),

- 6. питања (*Да ли припадате некој навијачкој групи?*) и

- 7. питања (*Да ли сте некад учествовали у навијачким сукобима које је организовала Ваша навијачка група?*), можемо видети да је позитиван одговор у сва три питања приближан (око 20 %), из чега произилази закључак да се скоро 1/5 људи који одлазе у спортске кладионице могу довести у потенцијалну везу са хулиганском супкултуром (графикон бр. 7).

Графикон бр. 8

8. Последње, осмо питање, такође може бити показатељ припадности хулиганској супкултури и оно гласи: *Да ли сте некада били повређени на фудбалској утакмици у сукобима које је организовала Ваша навијачка група?* Потврдно је одговорило 124 испитаника (15%), а негативно 589 испитаника, тј. 85% (графикон бр. 8). Сходно закључцима из претходних питања, можемо видети да је овде нешто мањи проценат анкетираних одговорио потврдно, за које се може претпоставити да су чланови навијачко-хулиганских скупина.²²

22) Наравно да треба узети у обзир и могућност да неко буде случајно повређен, а да није тенденциозно учествовао у организованим хулиганским тучама, али то је раритет.

4. ЗАКЉУЧАК

Основни закључак овог истраживања је да се различите врсте ризичног понашања (у нашем случају коцкање и хулиганизам) често међусобно допуњују у коморбидитету, тј. иду заједно. Сличан закључак је изведен и у истраживању²³ спроведеном у Хрватској, чиме се утврдило да на пример, особе које су склоне коцкању углавном показују и друге врсте ризичног понашања попут алкохолизма, наркоманије, насилничког понашања итд.

Наше истраживање је недвосмислено показало да међу популацијом која се коцка у кладионицама у Србији (без територије аутономне покрајине Косова и Метохије), 1/5 долази из навијачке супкултуре. Интересовање за спорт је оно што спаја коцкаре у кладионицама и фудбалске навијаче, с тим што морамо нагласити да је за обе ове групе спорт тек секундарна категорија. Примарна категорија за коцкаре је добит или узбуђење које са собом носи попуњавање тикета (и ишчекивање резултата клађења) у спортским кладионицама, док је пак, за оне екстремне навијаче (хулигане) примарна вредност насиље у вези са спортским приредбама.

Утврдили смо да од укупног броја коцкара у спортским кладионицама, 20 % њих долази из навијачке супкултуре, коју чак можемо сматрати хулиганском, јер су испитаници потврдили да су учествовали у организованим, тј. договореним сукобима навијачких група. Једна од основних карактеристика која хулиганизам одваја од обичног (случајног) инцидента јесте – организованост. Поента је у томе да иза хулиганских напада увек стоји - намера. То је уједно и тачка која раздваја хулиганизам од вандализма, јер је “хулиганизам увек унапред смишљено и организовано насиље за разлику од вандализма”.²⁴ Оно што додатно поткрепљује наше претпоставке о томе да међу коцкарском популацијом у кладионицама има одређен број припадника хулиганских група јесте анализа одговора на следеће питање: *Да ли сте некада били повређени на фудбалској утакмици у сукобима које је организовала Ваша навијачка група?* Иако се повреда на овако масовним скуповима, какве су фудбалске утакмице, може десити и онима који не припадају

23) Neven Ricijaš, Dora Dodig, Aleksandra Huić, Valentina Kranželić, *Navike i obilježja kockanja u urbanim sredinama*, Zagreb, 2011, стр. 24. https://bib.irb.hr/datoteka/654654.IZVJESTAJ_-_KOCKANJE_ADOLESCENATA.pdf

24) Marija Đorić, *Huliganizam: nasilje i sport*, Nauka i društvo Srbije, Beograd, 2012, стр.78.

хулиганима, акценат у овом питању је стављен на томе да су сукоби већ били унапред организовани и планирани од стране навијача (у овом случају реч је о екстремним навијачима, тј. хулиганима).

Осим тога што смо показали да неоспорно постоји каузалитет између хулиганизма и коцкања као облика ризичног понашања, остварили смо још један циљ истраживања, а то је стицање увида у навике коцкара у спортским кладионицама у Србији. Што се тиче полне структуре, доминантан број коцкара у кладионицама су мушкарци (86%). Интересантно је да је позамашан (и неочекиван) број жена (14%) које се кладе у спортским кладионицама, што се може објаснити потребом за еманципацијом на негативан начин.

Резултати истраживања су показали да је овој врсти коцке у урбаним срединама највише склона млада популација узраста од 18 до 25 година (35%). Интересантно је да неке кладионице крше закон јер дозвољавају особама млађим од 18 година да учествују у коцкању – према нашем истраживању то је 4 % испитаника.

У погледу стручне спреме најбројнији посетиоци кладионица су они испитаници који имају средњошколску стручну спрему (58%) али се међу коцкарима могу наћи и они најобразованији који су завршили мастер или докторске студије (4%), као и они са најнижим степеном (основношколског) образовања (4%).

Када је реч о континуитету клађења, запазили смо да скоро $\frac{1}{2}$ испитаника практикује редовно коцкање у кладионицама, тј. једном недељно или чешће. Наши анкетари су нам напоменули да су испитаници сугерисали да би упитник требало да понуди одговор о свакодневном коцкању, што нам указује да је коцкарски порок код овог дела испитаника узео маха.

Свеукупно узев, можемо констатовати да је ово истраживање на релевантном и репрезентативном узорку од 829 испитаника било акуратно и да је остварило све постављене циљеве истраживања. Добијени резултати истраживања значајан су корак у стицању увида о навикама коцкара у кладионицама, као и о њиховој структури (полној, старосној, образовној). Значај овог истраживања се може видети и кроз његову могућу апликативност²⁵ у кон-

---

25) Сазнања из овог истраживања могу бити коришћена и на институционалном (и пре свега превентивном) нивоу, с обзиром да добијени емпиријски резултати могу послужити у детектовању ове врсте ризичног понашања, објаснити каузалитет између коцкања и хулиганизма и указати на структуру коцкарске популације која посеђује спортске кладионице.

тексту спречавања различитих врста ризичних облика понашања, попут хулиганизма и коцкања. У оквиру планирања потенцијалних превентивних активности (на основу резултата овог истраживања) треба узети у обзир и чињеницу да су мушкарци доминантна скаупина у коцкарским и хулиганским активностима.

У завршном делу закључних разматрања предлажемо да се резултати овог истраживања искористе за имплементацију и евалуацију различитих програма превенције ризичних облика понашања као што је то случај са хулиганизмом и коцкањем. Мишљења смо да са програмима превенције треба кренути од најранијег узраста, с обзиром да су према резултатима наше анкете, млади људи (укључујући и малолетнике) највеће жртве хулиганизма и коцкања.

ЛИТЕРАТУРА

- Бачанац Љубица, Небојша Петровић, Ненад Манојловић, *Спорт и насиље: емпиријска анализа насиља у спорту Србије*, Спортски савез Србије, Београд, 2016.
- Величковић Предраг, “Утврђеност оспособљености полицијских службеника Полицијске Управе у Новом Саду за обезбеђење спортских манифестација повећаног ризика”, *Безбедност*, бр. 1, 2012.
- Грмуша Адријана, “Сложеност одређења електронског вршњачког насиља као феномена савременог друштва”, *Српска политичка мисао*, бр. 1, 2016.
- Деспотовић Љубиша, *Глобализација и геополитика идентитета*, Каирос, Сремски Карловци, 2017.
- Ђорић Марија, “Политизација хулиганизма”, *Политичка ревија*, бр. 3, 2010.
- Ђорић Марија, *Huliganizam: nasilje i sport*, Nauka i društvo Srbije, Beograd, 2012.
- Zoričić Zoran, Torre Robert, Orešković Anto, “Кockanje i kladenje – ovisnosti novog doba”, *Medicus*, бр. 2, 2009.
- Љубичић Милана, “Преглед дефиниција и трендова ризичних понашања младих”, *Теме*, бр. 1, 2012.
- *Медији, спорт, насиље: извештај истраживања, Министарство омладине и спорта Републике Србије*, Удружење спортских новинара Србије, Београд, 2009.
- Интернет странице
- Neven Ricijaš, Dora Dodig, Aleksandra Huić, Valentina Kranželić, *Navike i obilježja kockanja u urbanim sredinama*, Zagreb, 2011, стр. 24. https://bib.irb.hr/datoteka/654654.IZVJESTAJ_-_KOCKANJE_ADOLESCENATA.pdf
- <http://www.blic.rs/vesti/drustvo/trecina-srbije-zivi-od-kladionice-sportske-igre-na-srecu-postale-jaka-privredna-grana/vvg5xm2>

- http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=08&dd=06&nav_category=12&nav_id=632772
- <http://www.batut.org.rs/download/publikacije/Izvestaj%20srpski%20web.pdf>

Marija Djoric

CONNECTION BETWEEN GAMBLING AND HULIGANISM: THE CASE OF SERBIA

Resume

The author researches the potential link between hooliganism and gambling. Considering that hooligans and gambling represent types of risky behavior, the author has started from the assumption that there is a certain causality between these two types of phenomena. Hooliganism can be understood in the different sense of the word. In a wider context, hooliganism implies any kind of violence, bullying or street behavior, while hooliganism in the narrow sense of the word implies the violence of a sports fans. The author deals with hooliganism as an violence of ultras and firms. The basic hypothesis, proved in this paper, is that there is a certain connection between gambling in sports betting and hooliganism as extreme fan behavior. In order to prove this hypothesis, the author organized research (through questionnaires) on the territory of Serbia on a random sample (polls were closed type) of 829 people. The results of the research showed that almost 1/5 of those who practice this type of cube belong to hooligan groups. The research used the method of descriptive statistics. This research has an application value that can be implemented in various risk prevention programs. As the basic goal of the research (which is realized), we have achieved another goal of research, which is gaining insight into the gambler habits in sports bookmakers in Serbia. The paper also deals with the structure of gamblers in sports betting (sex, age, education). The significance of this research can be seen through its possible applicability in the context of preventing various types of risky forms of behavior, such as hooliganism and gambling. Within the planning of potential preventive activities (based on the results of this research), the fact that men are the dominant

group in gambling and hooligan activities should also be taken into account. In the final part of the concluding observations, the author suggests that the results of this research can be used to implement and evaluate various programs for the prevention of risky behaviors, such as hooliganism and gambling. Prevention programs should start from the earliest age regarding that young people (including juvenile) are the biggest victims of hooliganism and gambling.

Keywords: gambling, hooliganism, sports betting, violence, Serbia, extremism, risky behavior.